

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:.....
 Socken: Berättat av:.....
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

201.

Do. 364.

Här vid Frenninge finnes det en annan gammal offerkälla i vilken de gamla i bygde ⁿ/ brukade att offra penningar och varje-handa andra saker, då det gällde att återvinna hälsa och kraf-ter. Därmed har fortfarits ända in i senare tid. P.Å.

Troll. 365.

305-

Det ligger ett berg alldeles mitt för Frenninge kyrka kallat Rolsbjär. Fordom skall där troll ha uppehållit sig. Des-sa hade gemensam fäherde med bönderna och ävenledes gemensam byatjur. Därför var det ytterst sällan någon boskapssjuka un-der forna dagar kunde härja i dessa bygder och rycka bort krea-turen, som annars så ofta var förhållandet. Nu är det längesedan de sist visade sig och trodde mina förfäder att de flyttat däri-från emedan de lågo allt för nära kyrkan, som de icke kunde tåla. P.Å.

ACC. N.R M. 466 : 211.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

262.

306

307

Kloka. 366.

Åsumspågen var en mäkta klok man i dessa trakter. Om denne sades det att han lärt sin konst av en gammal kvinna. Under det hon, som själv var klok, låg på sätt yttersta, hade hon kallat honom till sig och viskat i hans öra. Från den dagen övertog han hennes praktik. Han blev mer och mer beryktad, men det fanns dock personer, som önskade att driva med honom. Om en sådan berättas, att han vid ett tillfälle spände en sadeljord om en kakelugn, sedan tog han denna med sig och gick till Åsumspågen under förfrågan om vad man skulle göra med den, kring vilken samma jord hade suttit. "Jo," svarde denne. "Den ska' fyllas var gång den därav är i behov, men illa går det för den, som skall begagna densamma. Någon tid då två unghästar lekte på bemälte lantbrukares gård sprungo de emot varandra och slago därvid pannorna så våldsamt ihop att båggedera dogo. Från den dagen förstod lantbrukaren ifråga, att det var farligare driva med Åsumspågen än han från början förmodat.

P.Å.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 212.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

203.

308

Länsmannen i Vollsjö höll på en längre tid med att stämma Åsumspågen till tinget. Men aldrig kom han. Beslöt därför att hämta honom med skjuts. Innan den kloke satte sig upp i vagnen gick han omkring denna. "Sätt dig nu upp", sade länsmannen. "Jag har icke tid att hålla här längre." Åsumspågen gjorde detta. "Kör nu då", sade han till kusken. Men hur denne ville bärta sig åt fick han inte hästarna ur fläcken. Han piskade på av alla krafter. Länsmannen röt och svor, men utan resultat. "Gå av," sade länsmannen till den kloke. Denne gjorde detta, och hästarna fingo åter fart. Så skulle han åter sätta sig på. Men då kvarstannade de. Resultatet blev att han fick stanna hemma.

P.Å.

Person- 368.

Under den tid Nils Månsson i Skumparp levde och tjänstgjorde som riksdagsman blev det fråga om enskifte. Och detta genomdrevs. Därvid framhöll denne, att om man lade bra med jord till prästgården, så slapp man att ge prästen tionde i

309

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

204.

nekar. Så skedde, men det var en myckenhet dålig jord, som icke gav så mycket. Det förstod sig icke dåvarande prästen på och gick följaktligen med på förslaget.

Kyrkoh. Boström. Frenninge.
5/7 21.

Person- 369.

Nils Måansson var den förste som här ställde om skola. Han ivrade mycket för att folkets barn skulle lära sig att läsa. Skolan är också äldre i Frenninge än i nägrändsande socknar. Men något skolhus blev dock icke uppfört förrän 1847. Skolan var ambulerande i socknen eller "kringgångsskola", som man under sagda tid benämnde densamma.

Boström.

310

Snapphanar. 370.

Under krigsåren sägas snapphanarna i stor utsträckning (^{ha uppehållit sig}) i Rödinge socken. Hela trakten var för deras skull osäker. Prästen lät därför en gång sammankalla sockenmännen som gömde sig under den s.k. Svensbro belägen här i Vanstads socken. När de så kommo blevo de helt våldsamt av bönderna överfallna och

ACC. NR M. 466 : 914.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

605

och en stor del nedgjorda vid bemålta bro.

Kantor Broomé. Wanstad. 6/7 21.

Snapphanar. 371.

311

Den siste snapphanen här i socknen säges ha skjutits på en sandås på vägen mellan Tolånga och Vanstatorp. Där står en sten upprest, som man i dagligt tal brukar benämna "Tolösa kåring" och säges denna vara upprest till minne av denna händelse.

Broomé.

Troll. 372.

Väster om Rödinge kyrka finnes en hög backe kallad Ysnaberg, där troll bott. Dessa brukade förr i osynlig gestalt tränga in i husen, då det var kalas i Röddingegårdarna. Man kunde ingenting se, men man förnam att rätterna som av osynliga händer avprovades och att på en del fat blev det knapast något kvar.

Broomé.

312

ACC. NR M. 466:215

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

286.

Orts. 373.

Starx norr om Röddinge kyrka finns en mycket hög backe från vilken man har en ståtlig utsikt vida omkring. Denna backe benämnes gemenligen Lanternabacken, emedan det påstås, att under forna tider skall en lanternan där ha stått, som tjänat till sjömärke ute vid havet, churu man har ett par mil dit. För närvarande stå å samma backe en hel del stora eker och andra träd som ej få huggas, enär de sägas tjänstgöra för samma ändamål.

Broomé.

313

Orts. 374.

Sövdeborgs slott skall i forna tider ha legat på en holme längre ut i sjön, men det uppgives att vad som om dagen blev uppfört nedrevs om natten och slutligen fingo de flytta hela slottet till den plats där det nu är beläget.

Ryktaren, Sövdeborg. 7/7 21.

Spöke. 375.

Sövdeborg har ävenledes ett spöke, som då och då låter visa

Skriv endast på dena sida!

ACC. N.R M. 466 : 216.

Landskap: Skåne.....

Härad:

Socken:

Uppteckningsår: 1921 Född år i

sig. Detta har gestalt av en vitklädd kvinna, som går omkring i rummen. Bland annat hade en trädgårdsmästare, som för en del år sen bodde här, fått för sig, att han skulle taga fast en vitklädd kvinna, som han gång efter annan hade sett i trädgården. Så en sommarljum afton mötte han henne. Han sprang fram och slöt henne i famnen. Men samtidigt kände han att hon var som ett isstycke, att det precis var som om han fått tag i ett lik. Och han blev så sjuk, att han länge svåvade mellan liv och död. Men han var en stark karl och lyckades följaktligen övervinna sjukdomen. Men han aktade sig visligen för att taga den vitklädda i famn, ehuru han såg henne många gånger sedan dess.

Ryktaren.

Spöke. 376.

Det hände en gång att gamla grevinnan på Sövdeborg gick genom några av rummen i östra flygeln. Då hon kom in i ett av dessa, som gränsade till tornet, satt där en för henne främmande vitklädd kvinna och skrev. Grevinnan hade tänkt gått fram och hälsa, troende att det var någon främmande

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

207.

314

315-

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

208.

som kommit, men plötsligt tänkte hon på att det kanhända var "vita frun" och gick därifrån, tillsägande betjanten att gå in och se efter om det fanns någon i rummet. Han gjorde detta, men fann ingen mänsklig varelse där.

Ryktaren.

Spöke. 377.

Jag tjänstgjorde en tid här som nattvakt vid Sövdeborg. Och det får jag säga, märkligare ting än vad jag då såg har jag aldrig varken förr eller senare fått se. Ibland under mörka vinternätter kunde jag möta hundar, som hade ögon glödande som eld. Och mera än en gång kom en täckvagn, förspänd med svarta hästar, som frustade så att gnistor röko kring deras näsborrar. Och alltid körde denna skjuts in genom borgporten, men aldrig sågos de köra därifrån. Man kunde också få se personer, som voro i saknad av huvud.

Ryktaren.

3/6

Skatter. 378.

De gamla trodde att i den ruin, som finnes vid Bjärsjö-lagård efter det gamla slottet skall finnas en stor skatt ned-satt. Man påstår sig ofta där ha sett ljus lysa, vilka visat

3/7

ACC. NR M. 466:218.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: 1921 Född år i

var sagda skatt ligger gömd. Men ingen har vågat närmare efterforska den emedan drakar finnas, som äro farliga att råka ut för.

Inspektoren, Bjärsjölagård. 7/7 21.

Snapphanar. 379.

Under den tid snapphanarna grasserade här i trakten låto de sig ävenledes förnimma i Njura. Äldre personer här i trakten visste således för många år sedan omtala, att vid ett tillfälle då Kittens farfars farfar en dag körde på åkern, kommo tre sanpphanar dit. De begärde att han ögonblickligen skulle spänna från hästarna och följa dem hem samt lämna ut vad de önskade ha. Bonden, som hette Hans, blev häröver mäkta förtretad samt spände från oxarna och fick tag i förvägen, med vilken han började slå omkring sig alldeles besatt. Stark var han och modig också. Två av dem som stodo honom närmast stupade genast och den tredje sprang för livet och lyckades därigenom undkomma. Annars torde även han ha fått stanna på valplatsen.

Men Hans beslöt icke släppa dem med detta. Det berättas så lunda att han strax därefter slog allarm i byn. "Nu har jag

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

209.

318

319

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

210.

frälst er från snapphanarna", sade han till de andra byamännen, "men nu gäller det att vi samla oss och täga efter dem, där de äro samlade. De gjorde detta och tägade väl bevapnade, iväg mot Ousby socken, där de funno dem i en gård, belägen i Östra Genastorp. Men när Hans här kom i spetsen för sin trupp råkades han plötsligt av en kula och blev den förste, som stupade. När de andra Njurabönderna sågo detta vågade de sig ej in på gården utan återvände dit, varifrån de hade kommit.

Skomakare Pehr Johnsson, Njura d. 10/7 21.

Snapphanar. 379.

320

Under den tid snapphanefejden rasade fanns det en officer, som bebodde det i Glimåkra socken belägna Hemlinge boställe. Då han var borta i kriget fanns det en torpare under gården vid namn Jeppa, som sådde och skördade på denna alldelens efter behag. Och icke nog med detta, utan han förde ävenledes bort officerens kreatur och sålde dem, eller överlämnade dem åt danskarna, som voro lägrade något längre söderut i trakten av Broby.

P.Jn.

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* *i*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

211.

321

322

Do. 380.

Till Höninge, ävenledes i Glimåkra socken, kommo jämväl snapphanarna en gång och begärde att bonden där skulle lämna ut det lilla han hade av värde. Han vägrade, och blevo de där - vid så förbittrade, att de sköto honom ihjäl och antände gården.

P. Jn.

Snapph. 381.

Det finns ett bål i skogen mellann Glimåkra by och Höggeryda, belägen en fjärdedels mil därifrån, som gemenligen kallas snapphanebålet. Om detta veta äldre personer berätta, att en moder där skall ha skjutit ihjäl en son, som var snapphane. Hon hade fått vetskaps om att ett stort antal svenska knektar hade kommit till Glimåkra samt att en strövkår utskickats med ändamål att söka fasttaga denne. Med tanke på vilken neslig död som väntade honom ifall han föll i svenskarnas händer beväpnade hon sig med ett gevär samt passade på honom då han kom gående vägen fram nedåt Glimåkra by. Han fick stanna på valplatsen, varefter hon höljde över hans döda kropp med ris. Alla som därefter ha gått förbi ha kastat några rispinnar på

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 221.

Landskap: Skåne

Härad:

Socken:

Uppteckningsår: 1921

hans grav.

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Adress:

Berättat av:

Född år i

P. J-n.

382.

Det ligger ett bål i Kittens mark, Njura, alldeles utmed vägen, där alla som haft sin väg förbi sedan gammalt brukat offra. Detta är från början uppkastat över tvänne vallherdar, som där en gång för många Herrans år sen ska' ha slagit ihjäl varandra. De blevo ovänner och säges den ene ha stuckit ihjäl den andre med en kniv.

P. Jn.

Spöke. 383.

Det finns en hög i närheten av Njuraby i Broby socken kallad Flibe-hög (Gråta brukar man kalla för "fliba") och berättade de gamla mannarna där i byn, att lorteri alltid där varit till finnande. Man har sett en gubbe utanför den, som varit i saknad av huvud, och man har ävenledes då och då sett ljus lysa. Orsaken härtill skall vara den, att en person där en gång blivit mördad. När detta inträffat minns ingen, men det är icke många utan de sett någon sorts dålighet vid kullen.

P. Jn.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

212

323

324

ACC. NR M. 466 : 222.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

213.

Skatter 384.

På Norrgårdens mark i Njura by finnes en rätt djup håla, som man uppgiver en gång i tiden blivit grävd av folk, som letat efter skatter. En större sådan skall nämligen där vara nedsatt. Men det gick här som å så många andra ställen, där man för sagda ändamål varit nyfiken. Då man kommit ett stycke ned fann man nämligen en drake, som sprutade etter, så att allt arbete måste avbrytas.

P.Jn.

Skatter. 385.

325-

I Erika-Pers vång i Nöbbelöf skall finnas en mycket stor skatt nedsatt. För en del år sen kom en vandringsman där förbi, som hade slagruta med sig och uppgav denne att en skatt förefanns som man borde taga upp. Under nattens lopp började man så att gräva på den anvisade platsen. Men man hade icke kommit djupt ned förrän man råkade ut för en svår synvilla. Man tyckte nämligen att hela gården stod i ljus låga. Bonden, såväl som drängarna och slagrutemannen, skyndade iväg hem, men allt var där som det skulle vara. Men sedan fann man icke skatten åter.

P.Jn.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 223.

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

214.

326

Det finnes en stor flat sten på ett ställe i Njura mark. Då man trampar på den riktigt klingar det och sjunger inunder. Folket i trakten anser att en stor skatt där finnes nedsatt, men ingen har vetskap om när detta skett. Ej heller torde någon ha grävt ehuru många haft för sig göra efterforskningar.

P.Jn.

Orts. 387.

Det ligger en gård långt upp i Hjärsås församling kallad Stora Dönhult. Denna ärvdes en gång av tvänne bröder. De drogo icke jämt och kunde icke komma överens om vilkendera av dem, som skulle ha gården. Så hände det att en gång då de voro sys-

selsatta med fiske ute på sjön, att de åter började talas vid om gården. Därvid blevo de som vanligt ovänner. "Det ska' göras slut på denna träta", sade den ene brodern och fick därmed upp sin fällkniv, varmed han stack den andre så illa, att han inom några minuter var död. Sedan stjälpte han honom ned i den djupa sjön.

Men från den dagen blev det ingen tur med denna gård.

327

ACC. N:o M. 466 : 224.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: 1921 Född år i

Brodern, som nu blev ensam ägare, blev snart alldeles utfattig och så länge gården var i den släktens ägo rådde där alltid stor fattigdom.

P. Jn.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

215

328

Det hände en gång att det kom ett par främmande människor, unga sådana till gården Lilla Dönhult i Hjärsås socken under förfrågan om man önskade något höstafolk. Det var just vid dén tid slättern skulle ske, varför bonden svarade, att om de ville hjälpa honom med detta arbete, kände han sig tacksam, men han ville icke betala dem utan de fingo gå för blotta födan. Men det ville icke de båda ungdomarna utan fortsatte till Stora Dönhult, där man kom bättre överens. Där stannade de i avsikt att för betalning delta i arbetet. Därav blev emellertid intet. Under nattens lopp insjuknade alla. De främmande förde nämligen pesten med sig, och denna härjade så förärligt i gården, att alla dess invånare dogo, män såväl som kvinnor. Även i de andra gårdarna i trakten härjade den hemska sjukdomen, så att många borttrycktes, men i Lilla Dönhult gick man alldeles fri.

P. Jn.

329

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

216.

330

Förr i världen fanns det ett troll eller en jätte, som bodde på ett i Immelnsjön utskjutande näs, kallat Ljumma, som brukade av de gamle i trakten benämnes Ljumma gubbe. Om denne berättas att han hade sina kvinnor på Kvinnön. Därför brukade han också att fara tvärs över sjön för att hälsa på dem. Det var farligt att befonna sig ute på denna när han var ute och färdades. Han var nämligen hög som en fur i skogen och vågorna gingo våldsamma, då han svävade fram över vattnet.

P. Jn.

Orts. 390.

Immelnsjön är känd för att taga många offer. Den är mycket djup och isen är därför aldrig att lita på. Därför finns det också många, som i forna tider där gått eller kört ned sig. Så var exempelvis förhållandet med en bonde från Breanäs i Hjärsås socken. Han kom en gång från ett besök i Kristianstad, men då han kommit i närheten av Breanäs, så nära att han kunde se ljusen lysa från sitt hem, brast isen och han sjönk ned genom denna. Men han omkom icke. Under en hel vinter berättas denne

331

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härads: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

217.

332

bonde ha stått under samma is. En blåsa hade slagit upp i hans hals, som gjort, att han icke blev kvävd. På våren, då sjön gick upp, kunde han komma i land och förvånade de sina med att åter komma hem. De ville icke öppna för honom emedan ^{de/}ansågo att han gick igen. Och han behövde använda hela sin övertalningsförmåga för att bevisa att han verkligen var den han utgav sig för.

Senare omtalade han, att han på ett alldeles utmärkt sätt kunnat höra vad som tilldrog sig på land. Till och med de på en miles avstånd belägna kyrkoklockorna hade han kunnat höra.

P.Jn.

Arbete. 391.

Under min barndom brukade man ännu skära kornet med handskära. Som ung var jag sålunda hos en skogvakatre Sandberg i Dönerberga på "skyrargille". Han hade en stor svedjebränning, som var besådd med råg. Denna skars av oss, och det gick så raskt undan, att redan vid 6-tiden på aftonen var allt slut. Det var män och kvinnor som hjälpt till, och alla samlades vi sedan hemma i hans torp till gille. Så rymdes logan ut och

333

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 466 : 227.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

218

det blev dans till långt in på småtimmarna.

P. Jn.

Person- 392.

Jag härstammar egentligen från Dönaberga i Hjärsås socken. Min mor var född i Nöbbelöf (Broby socken) till Erika Pers'. Men hennes mor var från Dönaberga och hennes far hette Simon. Han härstammade egentligen från en polack, som under Karl XII:s krig kommit över till Sverige. Denne hade gjort kungen åtskilda tjänster och därfor begåvats med ett hemman i Dönaberga.

P.Jn.

334

Person- 393.

Det finns en gård i Ingarp, som den dag i dag är kallas Rosenstråhles. Den har förr varit bebodd av en adelsman med detta namn. Men han blev alldeles utfattig och hans barn sammansmälte så småningom med folket, så att de icke längre kallade sig Rosenstråhle. Hans avkomlingar ha nu i många år varit drängar och pigor, samt torpare och dagakarlar i norra delen av Hjärsås socken samt den intill gränsande Glimåkra församling.

P.Jn.

335-

ACC. NR

M. 466 : 228

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

Spöke. 394.

Det finns en gård av Dönaberga By i Hjärsås socken eller närmare bestämt, Ingarp, om vilken man omtalar, att spökeri för en del år sedan där förekommit. Orsaken skall ligga täri, att ett groft brott där ägt rum, som på sin tid upprörde hela trakten.

Det var nämligen så, att det fanns en person där, som tyckte om en kvinna, gift med en bond, bosatt därstädes. Så en afton då denne senare satt vid sin kvällvard, och hustrun stökade ute i köket, small plötsligt ett skott genom fönstret, som träffade bonden i hjärtat, så att han segnade ned vid bordet. Såväl denne som hans baneman hade förut under dagens lopp varit ute på jakt. Alla visste emellertid vem som begått detta hemska dåd och brottslingen fick fly från bygden, utan att få den kvinna för vars skull han blivit dråpare. P.Jn. Njura. 76 år.
10/7 21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

219

336

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

220

337

338

Min far var skåning och hade som ung haft plats hos en herre på Fjärrestadsgården vid namn Boltenstern. Om denne berättades att han varit mycket hetsig av sig i sin ungdom, så att han en gång härför blivit allvarligt avstraffad. Vidare visste han omtala att samme herre två gånger stått i halsjärn på Hälsingborgs torg för det han snillat undan havre för kronan. Han slog ofta folk, med vilka han kom i beröring. Men ibland kunde han råka på dem, som voro honom övermäktiga, så att han fick igen. Sålunda råkade han en gång ut för en ryttare, som skulle ha spö, vilken ryckte ridspöet ur hans hand och linjerade upp B. efter alla konstens regler så att han blev både gul och blå. "Det var sannerligen bra gjort", sade han. "Det skall du icke ha gjort för intet". Ryttaren rustade sig för att möta ett nytt anfall. Men därav blev intet. I stället gick han och hämtade ett par nya ridbyxor och gav honom. "Slit dem med hälsan", sade B., "men kom aldrig hit mer. Med dig vill jag intet ha att skaffa."

Osc. Mattson. Gertorp. 14/7 21.

ACC. N:o M. 466 : 230.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

221

339

340

Spökeri. 396.

Far talade om att vid den tiden han tjänade vid Fjärrestads-gården spökade det mycket å denna. Under nattetid fick man ofta se en skjuts komma körande med svarta hästar., som sprutade eld ur näsborrarna. De körde upp på gården, och såg man närmare efter fann man, att det stod en likkista där bak, då den körde därifrån. Återigen vid andra tillfället kunde det höras, som om man stjälpt ett lass småsten utanför. Men ingen blev rädd, ty man visste huru det var fatt. Dock var det mera än en, som kände sig sjuk ock illamående, då han kom i vägen för detta spökeri.

Mattsson.

Snapph. 397.

De gamla höllo före att det var vid Sönnaböke innanför Smålandsgränsen, som snapphanarna rövade den stora krigskasan från Karl XI, men att de sedan grävde ned den mellan Ioushult och Killeberg, där två vägar stöta samman. Förr lär det ha varit många, som där sökt efter att få den fatt, men utan resultat, varför de finnas här i trakten , som tro att

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

KLH

341

den finnes kvar än i dag. E. Lundholm, Loushult. 15/7 21.

Orts. 398.

Det finns en kulle sydvest om Loushults kyrkoby, utmed Drivön, där det uppgives ha funnits en gammal borg. Men det är många år sedan denna förstördes. Därvid skall så ha tillgått, att det fanns en borgherre, som var mycket illa anskriven bland ortsbefolkningen, som han på ett hänsynslöst sätt förtryckte. Denna blev slutligen så förbittrad, att en dag blev ån uppdämd så att vattnet steg högt upp på borggård och murar. Slutligen kunde ingen vistas innanför dessa, utan alla måste ge sig ut. Då passade de uppretade bönderna på att slå ihjäl alla som kommo i deras närhet. Sedan blev borgen neddriven och för närvarande syns icke något annat än en hög kulle där den en gång varit belägen.

Lundholm.

342

Fiske. 399.

I en vik av Immelnsjön vid Breanäs finner man ännu lämningar av slk. "kadissor", en sorts fiskeinrättningsar, som man förr

ACC. N:o M. 466 : 232.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år: i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

223

343

där i orten använde sig av. De utgjordes av smärre pålar, som neddrevs i jorden så tät, att ingen fisk kunde komma emellan. Det hela hade formen av ett hjärta. Det var två rader med sådana pålar, som liksom bildade en labyrint, så att när fisken kom in i en sådan råkade han icke ut igen. Man tog honom där med håv. Under den tid jag bodde i Dönerberga kunde man på detta sätt taga rätt mycket fisk i sjön.

Måns Andersson, Immeln. 72 år. 16/7 21.

Jakt. 400.

Man brukade förr anordna "rävagårdar", som bestodo av höga störar, som man nedslagit i marken så att de bildade en labyrint. Sedan lades bete där långt inne. Räven gick gärna till han kom i besittning av detta, men sedan råkade han icke ut igen. .

M.Å.

Jakt. 401.

Under den tid vargarna funnos i trakten av Immelnsjön brukade man att göra djupa gropar i marken. Dessa överhöljdes

344

ACC. N.R M. 466 : 233.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

224.

sedan med ris och mossa, så att vargen ingenting kunde upptäcka, som avvek från den övriga markytan. Oveten om allt detta och med känsla av betet, som satt på en stång nere i gropen, damp han ned i denna, varefter han icke kunde komma därifrån. Där kunde man sedan skjuta honom.

M.Å.

Troll. 402

Jag har ägt den del av Dönaberga, där det berget finns, som varit tillhåll för den bekante jätten Ljumma gubbe. De gamla brukade ännu för en del år sen omtala, att särskilt då det stundade till dålig väderlek, kunde man få se honom komma farande, hög som en fura åt Skärsnärshållet till. Man sade då: "Nu blir det snart oväder då Ljumma gubbe är ute och far". De påstodo också, att mången kväll då man varit ute på fiske i sjön, hade han kommit farande över denna, som därvid blivit mycket upprörd. Han brukade nattetid fara och hälsa på sina fruntimmar, som voro boende på de båda Kvinnöarna, belägna ett stycke ut i sjön, åt Gyvik till.

M.Å.

343

ACC. N.R

M. 466 : 234.

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

Gnideld. 403.

Jag är född i Brohuset, beläget invid Rumla bro emellan Knislinge och Kviinge backe. Där växte i min barndom en väldigt stor ek. Då isen gick upp, samlade sig denna ofta i så stora högar vid denna, att barken blev illa skamfilad. Så var det en gubbe som bodde i närheten, som hette Munter. Han hade varit knekt i sin ungdom. Av det murknade träet tog ut små bitar, som han sedan brukade gnida mot varandra så häftigt, att de slutligen fattade eld och brunno. Men han hade också en encipinne i form av en båge, som han borrade mot dylikt trä, så att det fattade eld. I båggedera fallen uppstod "gnideld", som användes för en hel del vidskepliga ändamål. Den kunde hjälpa för förgöring som ock då kreatussjuka rådde. Rök som uppstod av en eld, den där åstadkommit på detta sätt, ansågs nämligen ytterst hälsosam för av vissa sjukdomar angripna kreaturer.

M.Å.

Spöke. 404.

I närheten av Villands Vanneberga ligger en hög, som av de

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

225.

346

347

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

226.

348

gamla kallades Valje hög. Där har man ofta fått se en hel del dålighet. Jag tjänade i min ungdom i Vanneberga och kom där i förbi en afton efter det mörkret inbrutit. Därvid kom jag att få sällskap med ett ljus, som var stort som en skäppa. Vägen blev så ljus framför mig, att det räcker icke mycket med det allra starkaste automobilsken. Och detta ljus földe mig ända hem till gården.

Polis Malmberg. Broby. 18/7 21.

Spökeri. 405.

Vid ett annat tillfälle då jag ävenledes sent på kvällen kom körande från Skräbö kvarn, uppenbarade sig för mig i omedelbar närhet av högen tvänne mycket fina fruntimmer. Jag frågade vilka de voro och om de ville åka, men fick icke något ljud till svar. Det var naturligtvis sådana, som hörde till i högen. Rätt som det var, voro de också alldelens försvunna.

M - g.

349

Spöke. 406.

Vid ett annat tillfälle, då jag kom från Skräbö kvarn, och nalkades Årup, alltså skäligen långt från den anförda högen,

ACC. N:o M. 466 : 236,

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27.

kom ett klot rullande på vägen, som föreföll vara alldeles glödgat. Det var alldeles mörkt om aftonen och klotet rullade framåt vägen mot Vanneberga under en hel fjärdingsväg. Hästarna fnyste, men vare sig de eller jag blevo därav sjuka.

M - g.

Spöke. 407.

330

Norr om Glimminge gård (Broby socken) låg förr ett hus, där en gumma boende kallad Svartahåls-Kittan. Huset kallades också Svartahål. Hon höll krog för de vägfarande, som då voro betydligt flera än nu. Stället hade förresten ett dåligt rykte och man talade om resande, som där blivit plundrade, ja, till och med mördade. Att något galet där förr inträffat förstår man därav, att nattetid ser man ofta en vagn komma farande därifrån, dragen av ett par svarta hästar, alltid tagande vägen söderut. Aldrig ser man den komma tillbaka.

M - g.

ACC. N:o M. 466 : 237,

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

228.

357

Invid Glimminge gård ligger ett litet hus där alltid dålighet varit att finna. Under den tid jag skötte "kottatorran" (fröklägningsanstalten) där, och vi voro uppe nätterna igenom, kunde vi höra hur det böste och hamrade, som om det varit fullt med folk i arbete. Och likväl fanns det ingen människa därstädes.

M-g.

Spöke. 408.

Man behöver icke gå längre än till Broby gamla kyrkogård. Där får man ofta se spöken och varsel nattetid av olika utseende, därom kunna många intyga.

M-g.

Spöken. 410.

I Mjellby prästgård, sädeles i den gamla byggnad, som är belägen utmed landsvägen, trodde de gamle att det spökade. Det skrapade och bultade på golvet på olika sätt och aldrig var det riktigt tyxt nattetid.

M-g.

352

Landskap: Skåne*Upptecknat av:* Pehr Johnsson*Härad:**Adress:**Socken:**Berättat av:**Uppteckningsår:* 1921*Född år* iLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

229.

333

M-g.

Seder och bruk. 412.

Då en mördare förr icke ville godvilligt bekänna brukade man ge honom in av den mördares blod, om man kunde komma åt detta. Och då dröjde det icke länge förrän han bekände sitt brott.

Jöns Klemetson. 18/7 21.

413.

På Broby marknadsplats, där man förr brukat avräcka folk, har man tagit livet av en oskyldig kvinna. Då hon gick döden till mötes förklarade hon sin oskuld, och tillade, att om hon talade sannt skulle en fura växa upp på hennes grav.

334

ACC. N:o M. 466 : 239

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

Och det dröjde icke länge förrän denna också växte upp och
står där kvar allt fortfarande i denna dag. J.K.

Seder och bruk. 414.

Förr var det rätt vanligt att om det var en bonde, som
hade "stähästar", så de icke ville gå undan, utan stannade
med lasset, att man tände eld under svansen på dem, medelst
antändande av en enriskärve. Då ryckte de snart åter till
och drogo lasset. Det var besvärligt nog då de stannande. J.K.

Seder och bruk. 415.

Ett annat lindrigare medel att freda hästar för "ståvana"
var att spänna en häst bakifrån, att draga i motsatt riktning.
Då försummade icke gärna den häst eller de hästar, som voro
spända före att på sitt sätt draga. När man gjort på så sätt
några gångar stannade de icke mera. Den erfarenheten har jag
från min barnatid. J.K.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

230.

333-

ACC. N:o M. 466 : 240.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

731

Sen gammalt brukar det att köra en skjuts nattetid förbi
Glimminge gård, förspänd med svarta hästar. Men det syns aldrig
någon kusk å den.

J.K.

Förgöring. 417.

När de byggde Olinge bränneri under min barndom, var det
hallängagubbar som gjorde detta och de uppgåvo sig kunna trol-
la. Jag vet icke hur det var, men det såg i alla fall märk-
värdigt ut. Sålunda förgjorde en mjölken för en av bönderna i
byn, med vilken han råkat i ovänskap. Det blev för denne omöj-
ligt att få något smör, han fick bära sig åt vid kärningen hur
som helst. Gräddan blev så seg, att man kunde draga den tvärs
genom rummet efter sig, men icke blev det något smör av densam-
ma. Man hämtade en klok uppifrån socknarna, kallad Neringen.
Och denne fann att man smusslat en kvast av någon ört in i
spiskammaren, där sikaren förvarades. Och att detta varit or-
saken. När denna blomsterkvast tagits därifrån blev mjölken
åter riktig, och sedan fick man smör på sätt som förut. +

356

357

Ela Persson, Nöbbelöf. 14/7 21.
Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

232.

358

359

Förgöring. 418.

Jag har hört att om man lägger någon sorts ört under en "sibunke" (mjölkfat) så skall man sen icke kunna begagna sig av dess innehåll, icke kunna sticka en sked i detta, utan att det blir förhäxat. Men vad sorts blommor det skall vara där om har jag ingen ringaste vetskaps.

Ela Pn.

Kloka. 419.

På Sandby ljungh bodde förr i världen en gubbe, som brukade gå omkring och bota kreatur. Han var ofta hemma i mitt hem, och far frågade honom mången gång till råds angående både kor och hästar. Han ordinerade merendels dyvelsträck, blodört och Kalmarrot. När han gjorde sina ordinationer vändes han alltid ryggen mot dem han talade med, såg dem aldrig i ansiktet. Avenledes brukade han borra hål i trösklarna till kreaturshusen och stoppa ned trollknutar i dessa. Därefter slog han en plugg i samma hål och trodde att det i fortsättningen skulle hjälpa, samt att bättre tur med kreaturen skulle uppstå.

Ela Pn.

ACC. N.R M. 466 : 242.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

233

360

Min mor brukade tala om , att då hon tjänade till farfars här i Emislöv fingo där under en längre tid icke något smör av sin mjölk. De kärnade och kärnade, men utan att lyckas. Då beslöt man att sända bud efter en klok man från Påarp kallad Winzell och skulle denne nu avgöra huru därmed sig förhöll. Vid ankomsten till gården gjorde han först ett besök i lagårn och fann därvid att det icke stod rätt till. Så begärde han ett fat vatten och visade farmor i detta vem som var orsak till att man icke fick smör av sin mjölk. Man såg tydligt och klart att det var den gamla "Gonnekan", en kvinna, som bodde i ett hus ett par stenkast därifrån, och som var känd såsom en den där icke var så nogräknad, då det gällde bringa hämnd åt andra.

Agda Persson, Emitslöf. 19/7 21.

Kloka. 421.

... Jag var en gång med Fejle-Hannan hos Winzell. Hon skulle söka honom. Det var en lång, förskräcklig gubbe, med en toppmössa på huvudet, som gjorde att vi båggedera blevo förskrämda.

361

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R

M.

466 : 243.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

234.

Han var boende i Påarp och var allmänt känd för sina trolldomskonster. Sedan såg jag honom flera gånger under min barn-
dom då han gick omkring för att bota folk. Han hade därvid
merendels en liten väska i sin hand, där han hade en del av
sina trolldomssaker, växter och dylikt.

Agda Pn.

361

Spöke. 422.

Vi hade en gång varit körande i Björkeröd, där de hade ett
skätteverk, för att få hören skätt, när ja' tjänte till Bos
i Setalunga. Då vi kommo till Neglosa backe mellan Emitslöf
och Västraby, där det alltid funnits dålighet, sågo vi det ly-
sa alldeles bredvid vägen. Sen försvann ljuset bortåt åkrarna
mot Pettersgårdarna. Att det var spökeri, därom voro alla på
det klara, men ingen sade ett ord. Allmän åsikt var i min
ungdom, att om man sade något vid åsynen av sådant, blev man
sjuk.

Agda Pn.

ACC. N:o M. 466:244.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

295

363

364

Då jag på 1850-talet övertagit Felebergagården var det ännu vanligt, att man varje år skulle hugga ned ett större eller mindre skogsområde och svedja. Torparena hade denna till hälften med bonden. Denne släppte till utsädet. Sen satte man potatis ovanpå denna och där efter såddes åter råg. Där efter lades området öde, varefter skogen kom tämligen snart. Allt virke brändes, med undantag av de största stammarna, som klyvdes till gärdsel, av vilka man sedan satte upp "bönnergär'e", som voro särdeles kvicka att få uppresta och som för en kortare tid gjorde fred lika bra som andra.

John Nilsson, Feleberga. 80 år. 20/7 21.

Seder och bruk. 424.

Då man skulle "kylna en rönning" (svedjebränning) hade man att båda upp alla bönder och kringboende torpare i trakten, som vid utsatta platsen hade att sig infinna, alla försedda med spannar och lövruskor. Man satte merendels elden så att den hade att brinna emot vinden. Men hur försiktig man än var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 466:245

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år i

hände ibland att elden fick överhand. Så var det för en torpare under Feleberga vid namn Rapp, som ej varit nog försiktig i detta stycke. Elden gick för honom över på mitt område och förstörde därvid flera tunnland skog. Den större skogen på området skadades dock icke värre av elden, än att den åter tog sig, medan däremot småskogen brann ner fullständigt.

John Nn.

Växtlighet. 425.

Då soldaterna kommit hem från Pommeriska kriget medförde dessa som bekant potatis. De första av dessa, som man här i trakten planterade brukade man sätta å vedkasterna. Där hackade man upp ett mindre område. "Vekastajord" ansågs nämligen vara synnerligen klag. Man odlade den överallt i Hjärsåstrakten, från vilken jag härstammar, som trädgårdsväxt; Men snart kom man underfund med att den dugde alldeles utmärkt till brännvin. Och då tog odlingen en helt annan omfattning.

Nils Andersson, Västraby. 78 år. 20/7 21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

236

365-

366

ACC. N:o M. 466 : 246.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

237

367

368

Snapph. 426.

I Bränskulla av Hjärsås socken finnes det en stenklyfta ute i skogen, som gemenligen benämnes snapphanestallet. Det berättas nämligen att i denna klyfta hade dåvarande bonden i Bränskulla sina hästar dolda att ha dem fredade för de snapphanar, som uppehöllo sig i trakten. Han lyckades också att här bevara dem så att de icke blevo tagna av dessa.

Tjuvar. 427. N. Andersson.

Tjuvar var det gott om i min barndom. Det fanns en sådan i Arkelstorp, bonde förresten, som stal alla redskapen i Bränskullagården. Och gick fri, utan att man kunde komma åt honom. Slutligen bröt man sig vid ett tillfälle in i en gård, som heter Myren, genom att riva hål på halmtaket. Därefter lassade man på ett helt lass saker, som man förde med sig därifrån. Det hörde nämligen icke till det ovanliga, utan tvärtom till det vanliga, att tjuvaran under den tiden voro körande, så att de kunde stjäla hela lass på ett ställe. Myren ägdes vid detta tillfälle av en änka och hon vågade ingenting göra, ehu-ru hon hörde, att det var främmande folk i huset. Slutligen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 466 : 247.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

238

gick fräckheten så långt, att de icke kunde freda sig längre,
utan blevo så småningom dömda. Men då hade de gjort sig till
en fullkomlig landsplåga för hela den trakten. N.A.

Kloka. 428.

Det fanns en klok för många år sen i Tydinge av Broby socken, som gemenligen benämndes Hara-Annersen. Vid ett tillfälle hade denne varit uppe ⁱ Denningarum där han supit rätt allvarligt tillsammans med en annan person vid namn Kristian. Hemkommen därifrån saknade han sin plånbok. "Jaså, du har tagit plånboken från mig, Kristian," menade han. Och denne fick ingen levande ro under natten. Slutligen måste han ge sig i väg den nära milslånga ^{av} vägen till Tydinge. Men aldrig mera ville han utsätt sig för sådana kval sade han, aldrig mera stjäla.

("Gumma Nisse"), Broby 22/7 21.

369

Kloka. 429.

Under min ungdom hade jag tjänst i Tydinge, En dag då jag

370

ACC. N.R M. 466 : 248.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

körde ute på en åker och harvade fick jag plötsligt höra huru Hara-Annersen gick därinne i sin stuga. Undrande vad han hade för sig smög jag hän till knuten att se. Han såg mig icke men förnam i alla fall att jag befann mig där. "Stå icke där o lyssna te' saker som du icke begriper!" utbrast han i förtretad ton genom fönstret. Jag skyndade mig så gott ske kunde däri från och aldrig mera vågade jag lyssna till Hara-Annersens trollkonster, det är då säkert.

N.J.

Kloka. 430.

Jag hade en gång ett mycket svårt näsblod, som varade i flera dagar, utan att jag därför kunde finna någon bot. Slutligen visade någon mig på att gå till Hara-Anners. Och läste han snart bort det. Men vad han läste vet jag icke, men nog hörde jag honom nämna Jesu namn flera gånger.

N.J.

Fiske. 431.

Helga Torsdag (Kristi himmelsfärdsdag) är den första egentliga fiskedagen. Lyckas man då att få fisk kan man sedan få

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

239.

371

ACC. N.R M. 466 : 249.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år i

sådan under hela året, ansågo de gamla, som alltid skulle fis-
ka anförla dag.

N.J.

Snapphane. Gengångare. 432.

Under snapphanefejden fanns det en bonde i Nedangården, Röstånga, som höll med snapphanarna och ävenledes tidvis var med dem, då dessa härjade å Söderåsen. Han var fruktad vida omkring och man undrade hur det skulle komma att sluta. Så blev det fråga efter honom. Den svenska kungen avgick med seger och bonden i Nedergården anklagades. I samma veva inträffade emellertid, att han drabbades av en svår sjukdom och dog. Man skulle begrava honom på den närbelägna kyrkogården. Men det föll sig svårt att bringa honom till ro. Och det berättas allt fortfarande i bygden, att då de kommo hem från kyrkogården att fortsätt gravölet hemma i bondens hem, mötte de honom själv i dörren. Han var som om en levande, klädd i sin vanliga skinnpäls och träskor. Och sedan fick man en längre tid påhälsningar av honom. Han gick igen och man hade ett stort besvär innan han blev brakt till ro i sin grav.

Folkskoll Simonsson, Röstånga. 1/8 21.
Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

240,

372

373

Landskap: Skåne*Upptecknat av:* Pehr Johnsson*Härad:**Adress:**Socken:**Berättat av:**Uppteckningsår:* 1921*Född år* iLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

241.

374

375

Där Odensjön nu är belägen säges i forna tider ha varit en borg. I denna bodde en mäktig herre, som var en förtryckare för hela bygden. Och man hade det svårt på mångahanda sätt för hans skull. Då sammangaddade sig hela ortsbefolkningen och stormade borgen. Därvid blev denna så full med folk att jorden brast och en öppning skedde i vilken allt och alla störtade ned. Därav uppstod sedan den lilla märkvärdiga sjö, som under namn av Odensjön allt fortfarande finnes kvar.

Simonsson.

Orst. 434.

Enligt en annan sägen som jag i min barndom hört omtalas skulle samma borg ha varit bebodd av en riddare, som var mycket ogudaktig, ja, så litet frågade efter kristen religion, att han en juldag gick på jakt. Och icke nog härmmed, utan när han så kom hem ordnade han ett stort dryckeskallas, vid vilket det gick mycket våldsamt tillväga. Under det att detta som bäst pågick hördes en stark skakning i jorden, som darrade på sina grundvalar. Och hela borgen sjönk med folk och allt ned i djupet.

Lärare Holmkvist, Billinge.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

242

Troll. 435.

Det har funnits troll i forna tider i höjderna vid Odensjön. I en närbelägen gård kom ett av dessa en gång och begärde att få låna en tjur till sina kor. Detta beviljades, churu ägaren fruktade för att få den åter. Dett a skedde emellertid och det troll, som var hemma med tjuren uppgav samtidigt att aldrig skulle någon kreaturssjukdom övergå den gården. Och detta har icke heller skett.

Simonsson.

376

Troll. 436.

Äldre människor hällo före att Odensjön var bottenlös, och att det var farligt söka pejla dess djup. Det fanns emellertid för många år sen en person, som försökte sig härpå. Han hade en lina, som ^{var} trettio _{han} farnar, men icke nådde han botten. Då han hissade upp linan fann emellertid något i dess ena ända, som liknade ett horn, och tog han detta med sig hem. Om natten kom det emellertid en hel del troll till gården. De klappade på portarna och begärde att få sin "sybesked" igen. Men han ville icke lämna den, hur vackert de än både. Slutligen måste han

377

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

a/
sätt stål över dörrarna, emedan han fick icke vara i fred.
Simonsson.

Snapphanar. 437.

Under snapphanefejden uppehöllo sig en hel del av dessa stråtrövare på Söderåsen. Och ävenledes i närheten av Skäralid fanns det en hel del sådana. En av dessa hade rövat en flicka i en närbelägen bondgård och fick hon sedan följa med dem upp till deras tillhåll i närheten av Skäralid. Så hände det en dag, att denna flicka och anföraren voro ensamma hemma. Den senare stod å den brant utskjutande klippan som gemenligen kallas "Hjortaknipan" och tittade ut över landskapet, förmodligen för att se efter om några svenska knektar syntes å vägarna i dalen. Då sprang flickan fram bakifrån och knuffade honom i ryggen så att han föll huvudstupa utför den branta höjden och slog naturligtvis ihjäl sig. Därefter kunde hon återvända hem. Holmkvist.

Orts. 438.

Det finns en brant utskjutande klippa i Skäralid, som gemenligen kallas Hjortaknipan. Om denna berättade äldre personer,

243.

378

379

ACC. N.R M. 466 : 253.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

244.

380

att en gång i forntiden hade en förnäm herre blivit dömd till döden, men blivit meddelad befrielse från detta straff, om han med full fart kunde rida ut på denna klippa och där vända utan att störtas. Han bestod provet. Framrusande med den väldiga fart som han beräknat, stannade han ögonblickligen sin häst då denne nätt yttersta spetsen av branten. Sedan återvända han under åskådarnas stora jubel till utgångspunkten. Han blev därpå skonad för sitt starff.

Holmkvist.

Orts. 439.

Vid Ljungbyhed stå trenne bautastenar, om vilka sägnen vet berätta, att å dessa en gång suttit trenne konungar dryftande gränserna. Då kom en orm framkrypande och togo de detta som ett gott tecken, samt beslutade att de gränser, varom de tvistat, skulle gå just där han tog sig väg. Men stenarna ha fått stå kvar in i senare tid och finnas där förmodligen än i dag.

Holmkvist. 1/8 21.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 254.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

Jul. 440.

Ännu under min barndom var det rätt vanligt att folk gick "adergång" om julen. Man var i allmänhet tre personer i sällskap och brukade man under julnatten besöka trenne kyrkor. Då man anlände till en sådan hade man att titta genom nyckelhålet och fick man då se en hel del märkliga ting. De döda höllo gudstjänst och de funnos till och med som påstodo sig kunnat se huru dessa för längre eller kortare tid sedan avlidna blivit saliga eller icke. Allt efter som man vandrade fram å vägarna blevo märkvärdigheterna allt större. Man mötte bröllopståg och begravningståg, och kunde man se vilka de personer voro, som lågo på bäre eller som skulle gifta sig. Det varralla sådana av bygdens folk. Vidare mötte man kvinnor som kommo ridande med små barn i famnen, allt tydande på att det var "gudmödrar", som varit iväg hos prästen att få de små döpta. Blev det ett gott skördeår kunde man höra huru man vässt liarna ute å åkrar och ängar, men om årsmålet blev dåligt var det alldeles tyst för sådant. Man kunde alltså draga sina slutsatser även i detta stycke.

Allra sist under denna vandring mötte man ett egendomligt djur

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

381

382

383

ACC. N.R M. 466 : 255.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

246.

som gemenligen gick under benämningen "gloson". Han hade nämligen formen av ett svin, men var stor som en snöplog. Korsade man icke benen då man mötte denna kunde man bli klyvd mitt itu. Man var alltså ytterst försiktig i detta stycke

De som gingo adergång i Hjärsås brukade besöka denna samt Knislinge och Emitslöfs kyrkor, vilka, lågo så nära varandra, att man under ett par timmars tid hann att besöka alla tre.

Per Johnsson, Njura. 3/8 21.

384

Jul. 441.

Då man gick adergång hade man icke allenast att besöka tre kyrkor utan ock att vid ankomsten till en sådan gå tre gånger avigt runt denna innan man kikade genom nyckelhålen. Gjorde man icke denna kringvandring först fick man ingenting se.

Måns Persson, Broby. 3/8 21.

Jul. 442.

Det hörde till det vanliga under min uppväxt att man vid julbordet satte ett ljus framför vars och ens tallrik. Sedan

385

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:256.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

hörde det icke till det ovanliga att husbonden gick ut under måltiden och kunde han då få se vilka som under årets lopp skulle avlida.

P. Jn.

Jul. 442.

Under julaftonen skulle man vara uppe så länge tills julbrasan brunnit ned. Denna skulle tändas först då tolvslaget förklingat. Husmodern skulle tända denna. Om glöderna av denna ville falla ut var detta liktydigt med att någon skulle flytta ur gården men om de föllo inåt komme någon att flytta in. Ifall det var gott om ungdom i gården eller hemmet låg det nära till hands att göra sina slutsatser.

P. Jn.

Hin Onde. 443.

Det var en gång en präst här i Näsum, vilken socke förr var pastörat med Jämshög, som kunde mer än andra. Vid ett tillfälle hade han varit nere i Näsum och hållit husförhör och det led långt ut på kvällen innan han återvände hemåt. Under den tiden hade de stora och präktiga kalaser vid husförhören. Som han kom

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

247.

660. m. nr

386

387

ACC. NR M. 466:257.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

här i närheten av Östad föll hjulet av vagnen. Men denne präst var icke värre vid sig än han befallde den som lyftat av det, att bära upp det till han kom hem. Det var naturligtvis ingen annan än den onde själv. Och fick han nu springa med till Jäms högs prästgård och hålla upp hjulet. Men alla som mötte den underbara skjutsen hörde hur förfärligt det gnisslade. Det var naturligtvis hin som skrek.

Skomak. Ola Bengtsson, Östad. 75 år. 5/8 21.

Hin onde. 444.

Det var en präst i Jämshög och Näsum som var så i fejd med hin onde, att denne senare passade på honom överallt och gjorde hans liv surt. "Det var märkvärdigt on jag icke skulle bli dig kvitt", sade prästen för sig själv. Så en dag, eller rätte sagt, en kväll, då han skrev sin predikan, kände han liksom svavellukt i rummen. Han förstod då att det var pocker som befann sig där. "Jaså, nu har jag dig äntligen fatt", sade prästen och fick tag i en syl. Med denna borrade han sedan hål på fönsterblecket. Sedan tvingade han hin genom detta. Men han måste

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

248

388

389

ACC. NR M. 466 : 258.

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

249.

därvid göra sig så smal som en sytråd. Det blev ett förfärligt skrik och oväsen då han skulle igenom det lilla hålet. Men för honom var det ingen annan råd. Prästen läste i sin bibel och med denna blev den onde utdriven. Och aldrig mera vågade han sticka näsan in i Jämshögs prästgård; ej heller passa på prästen då denne var ute på färdevägar.

O. Bn.

Offer. 445.

Det finnes vid Sonarphär i Näsums socken tvänne kors av ekträ. Det ena står i närheten av vägen, det andra invid åkanten. Det är två personer här, som en gång skjutit varandra. De hade en gång varit ute på jakt och var den ene bonden hemma i Sonarp, den andre i Vånga socken. Innan de skildes åt började de att tala om hur långt deras respektiva bössor kunde gå. Och hur de härom kivade beslutade de att gå ett stycke ut i marken samt därefter sikta på varandra, allt under tanke på att ingenderas gevär skulle kunna nå den andres. Men nu hände det att bögge kulorna gingo fram. Och som båda voro säkra skyttar förfelade icke heller dessa sitt mål, med resultat att bögge karlarna stu-

390

391

ACC. NR M. 466 : 259

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

pade. Sedan reste de anhöriga dessa tvänne kors å de platser där
de stått när de olyckliga skotten avlossats. Under äldre tider
brukade folk understundom att där lägga offer då man gick förbi,
precis på samma sätt, som vid vanliga bål.

O.Bn.

Troll. 446.

Det har alltid varit dålighet i Ekeberg, beläget mellan Östad
och Näsum. Man tror att det i forna tider skall ha varit troll
i berget. En kvinna vid namn Cecilia, som nu är på ålderdoms-
hemmet i Näsum har omtalat för mig, att en gång då hon som barn
av modern skickats ett ärende till Näsum och kom förbi berget,
fick hon se en tavla stå upprest utanför detta. Det var efter
hennes förmenande rent guld till samma tavla. Hon vågade dock
icke taga den. Efetråt ångrade hon sig, enär hon mycket väl

hade kunnat göra detta. Hon var nämligen okonfirmerad och troll
ha icke makt med barn. De kunna icke göra dem någon skada efter
det de blivit döpta tills de konfirmerats. Däremot innan de er-
hållit dopet kunna de göra med dem vad som helst, ifall icke
föräldrarna förstå sig på att skydda dem.

O. Bn.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

250.

392

393